

ПРОФЕСІЙНА СПІЛКА РОБІТНИКІВ
МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

MARINE TRANSPORT WORKERS'
TRADE UNION OF UKRAINE

№01 - 030/1 від 20.02.2025 р.

**Прем'єр-міністру України
Денису ШМИГАЛЮ**

Шановний Денисе Анатолійовичу!

Професійна спілка робітників морського транспорту України (далі – ПРМТУ) є єдиною морською профспілкою в Україні, афілійованою Міжнародною федерацією транспортників (ITF), членською організацією Європейської федерації транспортників (ETF), та об'єднує 80 000 членів, у тому числі громадян України – моряків, а також студентів, курсантів, учнів та співробітників закладів освіти, що готують фахівців для морського транспорту, звертається з наступним.

ПРМТУ отримано звернення 89 батьків курсантів – випускників відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж морського транспорту Національного університету Одеська морська академія» (далі – ФКМТ НУОМА), які є членами ПРМТУ, стосовно критичної ситуації, що склалася з проведенням у 2025 році атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти за спеціальністю 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (далі – ЄДКІ).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 497 «Про атестацію здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту», спеціальність 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» включена до переліку спеціальностей, за якими атестація здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях здійснюється у формі ЄДКІ. Цією ж постановою затверджено Порядок атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (далі – Порядок атестації).

ПРМТУ листом від 25 жовтня 2024 року № 01-129 звернулося до Віце-прем'єр-міністра з відновлення України – Міністра розвитку громад та територій України Олексія Кулеби та Міністра освіти і науки України Оксена Лісового з проханням відкласти впровадження ЄДКІ як обов'язкової складової атестації здобувачів освіти для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний

+380482 42 99 01
+380482 42 99 02

65062, м.Одеса,
Аркадійське плато, 5-Б,
приміщення 1

mtwtu.org.ua
office@mtwtu.org.ua

IBAN UA 51 300614 0000026003500315201
у АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"
код ЄДРПОУ 02659447

транспорт» до завершення воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування, а також надати закладам морської освіти право самостійно визначати форму проведення атестації здобувачів освіти.

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) листом від 26 листопада 2024 року № 3/9332-24 поінформувало ПРМТУ, що наказом МОН від 25 листопада 2024 року № 1658 затверджено графік проведення ЄДКІ у 2025 році, відповідно до якого терміном складання ЄДКІ для здобувачів рівня фахової передвищої освіти спеціальності 271 визначено **29 травня 2025 року**. Разом із тим, програма ЄДКІ зі спеціальності 271 на рівні фахової передвищої освіти (далі – програма ЄДКІ) затверджена наказом МОН України від **24 грудня 2024 року** № 1784. Деталізована структура ЄДКІ на рівні фахової передвищої підготовки оприлюднена тільки в період між **15 та 20 січня 2025 року**¹.

Як визначено у програмі ЄДКІ, метою ЄДКІ є вимірювання та оцінювання результатів навчання, досягнутих здобувачем освіти та перевірка професійної компетентності фахівців відповідно до вимог Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року (далі – Конвенція ПДНВ) з метою присвоєння випускникам звань осіб командного складу морських суден відповідно до Положення про звання осіб командного складу морських суден та порядку їх присвоєння, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1499 (далі – Положення про звання).

Пунктами 12 та 13 Порядку атестації встановлено, що програма кваліфікаційного іспиту затверджується **відповідальними державними органами та оприлюднюється на офіційних веб-сайтах державного органу та закладів освіти**, які здійснюють підготовку фахівців за такою спеціальністю та рівнем освіти (крім інформації з обмеженим доступом), **не пізніше ніж за шість місяців до проведення кваліфікаційного іспиту**. Зміст завдань, етапи, місце проведення кваліфікаційного іспиту повинні відповідати його програмі, затвердженій відповідальними державними органами.

Пунктом 56 Положення про звання встановлено, що програми ЄДКІ моряків розробляються робочою групою, яка утворюється МОН за участю Міністерства розвитку громад та територій України та Державної служби морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України (далі – Адміністрації судноплавства), затверджуються МОН за погодженням з Мінрозвитку та оприлюднюються відповідно до законодавства. **До програми ЄДКІ кандидатів на отримання професійних дипломів включається перевірка їх професійної компетентності**, необхідної для присвоєння відповідного звання.

Наказ МОН від 24 грудня 2024 року № 1784 та програма ЄДКІ не містять відомостей про їх погодження Міністерством розвитку громад та територій України. Також не дотримано терміни оприлюднення програм підготовки, враховуючи що деталізована структура програми ЄДКІ опублікована менше ніж за шість місяців до запланованого терміну складання ЄДКІ. Водночас, завдання іспиту розробляються на підставі програми ЄДКІ. Таким чином, розробка завдань ЄДКІ стала можливою лише в січні цього року після офіційного

¹ <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-prohramy-iedynoho-derzhavnoho-kvalifikatsiinoho-ispytu-zi-spetsialnosti-271-morskyi-ta-vnutrishnii-vodnyi-transport-na-rivni-fakhovoi-peredvyshchoi-osvity>

оприлюднення деталізованої структури ЄДКІ.

Недотримання МОН вимог до розробки, погодження та оприлюднення програм проведення ЄДКІ, на жаль, має ознаки системності. Зокрема, 11 червня 2024 року відбулося апробаційне проведення ЄДКІ за спеціальністю 271, проте, програма ЄДКІ для здобувачів фахової передвищої освіти на момент апробаційного проведення ЄДКІ розроблена та погоджена не була.

МОН повністю не враховано аргументовану позицію ПРМТУ стосовно необхідності здобуття випускниками стажу роботи на морських судах як обов'язкової складової підготовки, відповідно до вимог Конвенції ПДНВ та законодавства України. **На цей час 199 курсантів із 240 випускників ФКМТ НУОМА перебувають за межами України**, проходячи практичну підготовку на судах, що здійснюють міжнародні рейси, у тому числі у віддалених від України частинах Світового океану. Вони не можуть залишити свої судна для проходження ЄДКІ в Україні, оскільки це означало б для них втрату практики, а отже, можливості отримати омріяний професійний диплом і продовжити кар'єру. Крім того, курсанти також не мають права передчасно розірвати угоди з судновласниками для складання ЄДКІ в єдину дату, визначену наказом МОН лише наприкінці листопада 2024 року. Це призведе до дуже значних фінансових витрат, адже у разі передчасного припинення практики за ініціативою курсанта оплата всіх витрат на репатріацію буде здійснюватися за їх рахунок, а не за рахунок судновласника.

Повністю неприйнятним є твердження МОН щодо можливості призупинення навчання та складання ЄДКІ після появи такої можливості. Для випускників закладів морської освіти це означатиме неможливість отримати професійний диплом та продовжити роботу на судах, у тому числі тих судновласників, які надали курсантам можливість здобути необхідний стаж роботи та фактично інвестували свої кошти в морське майбутнє українських моряків.

Слід підкреслити, що міжнародний ринок праці моряків є дуже конкурентним, особливо в частині доступу до обмеженої кількості кадетських програм для курсантів закладів морської освіти. У разі якщо іноземний судновласник буде обмежений у можливостях наймати на роботу українських моряків – випускників закладів морської освіти, то такий судновласник у подальшому буде віддавати перевагу курсантам з іноземних закладів освіти, які можуть продовжити роботу вже на посадах командного складу морських суден невідкладно після завершення ними навчання.

Категорично непринятною є позиція МОН, що тимчасові обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина, які гарантовані статтею 53 Конституції України, є належним обґрунтуванням необхідності та доцільності проведення у 2025 році атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти за спеціальністю 271 виключно у формі ЄДКІ. Зокрема, преамбулою наказу МОН від 25 листопада 2024 року № 1658 «Про проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту у 2025 році» встановлено, що цей наказ прийнято відповідно до статті 57-1 Закону України «Про освіту», якою визначено, що здобувачам освіти, у тому числі тим, **які в умовах воєнного стану** були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що

є найбільш безпечною для його учасників.

Підкреслимо, що Закон України «Про освіту» було доповнено новою статтею 57-1 Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану».

Частинами другої та третьою статті 57-1 Закону України «Про освіту» встановлено, що **забезпечення державних гарантій**, у тому числі в частині організації **освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників**, створення безпечного освітнього середовища, **організацію здобуття освіти, освітнього процесу в умовах воєнного стану**, здійснюють, серед інших, органи виконавчої влади та заклади освіти. Органи, зазначені в абзаці другого частини другої статті 57-1 Закону України «Про освіту», приймають у межах своєї компетенції рішення, обов'язкові до виконання на відповідній території, **для реалізації державних гарантій**, визначених частиною першою цієї статті **в умовах воєнного стану**. МОН здійснює нормативно-правове забезпечення функціонування системи освіти і науки України та **видає накази з питань створення безпечного освітнього середовища**.

МОН не враховані ризики воєнного стану, постійна загроза ракетних обстрілів, у тому числі безпосередньо під час можливого складання ЄДКІ. Вимагаючи особистої присутності курсантів в Україні, МОН фактично наражає курсантів, переважній більшості з яких не виповнилося 18 років, на небезпеку та змушує робити важкий вибір між особистою безпекою та професійним майбутнім. Крім того, тривалі повітряні тривоги безпосередньо під час складання ЄДКІ стануть фактором значного психологічного стресу для дітей, який матиме негативний ефект на об'єктивність складання ЄДКІ.

Запровадження обов'язкового складання ЄДКІ відбулося у 2022 році через внесення змін до стандартів вищої освіти, коли випускники 2025 року вже навчалися. При цьому, обираючи професію майбутні курсанти керувалися стандартами та вимогами до атестації, що діяли на момент вступу до відповідних закладів освіти. Ці стандарти не передбачали проведення атестації виключно у формі ЄДКІ. Отже, зміни, що набули чинності після зарахування курсантів, не можуть бути застосовані до них ретроактивно. Очевидно, що випускники 2025 року не повинні складати ЄДКІ згідно з оновленими вимогами, які були введені пізніше їхнього вступу.

МОН також жодним чином не обґрунтовано необхідність проведення у 2025 році атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти за спеціальністю 271 виключно у формі ЄДКІ. Разом із тим, абзацом третім пункту 56 Положення про звання встановлено, що до впровадження ЄДКІ перевірка професійної компетентності випускників закладів морської освіти здійснюється шляхом складання ними комп'ютерних іспитів. Згідно з пунктом 132 Положення про звання для проведення комп'ютерного іспиту використовується система комп'ютерного тестування Crew Evaluation System (CES) 6.0 компанії "Seagull Maritime AS" або її наступна версія. Організація та проведення тестування забезпечується Адміністрацією судноплавства, у тому числі в філії державного підприємства "Сервісний центр морського та річкового транспорту" в м. Варшава. Під час проведення комп'ютерного іспиту використовуються технічні засоби контролю, зокрема аудіо- та відеофіксація, з можливістю доступу в режимі реального часу з

метою здійснення спостереження посадовими особами Адміністрації судноплавства за його проведенням.

Система комп'ютерного тестування Crew Evaluation System (CES) 6.0 забезпечує об'єктивну та незалежну оцінку здобувачів освіти та гарантує дотримання принципів академічної доброчесності, об'єктивності, прозорості та публічності, а організація та проведення комп'ютерного тестування в філії ДП «Моррічсервіс» в м. Варшава не потребує жодних додаткових витрат державного бюджету України.

Таким чином, стан організації підготовки до проведення у 2025 році атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти за спеціальністю 271 у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту не відповідає вимогам статті 57-1 Закону України «Про освіту», Положенню про атестацію та Положення про звання, не враховує особливості здобуття курсантами професійних компетентностей, встановлених Конвенцією ПДНВ, в частині обов'язковості здобуття стажу роботи на морських судах, а також утворює значні ризики для безпеки дітей.

МОН України вже має досвід організації та проведення національного мультипредметного тестування за межами України. Зокрема, вже розроблена та налагоджена система онлайн-тестування, що включає платформу для проведення тестів, систему ідентифікації учасників, механізми контролю за чесністю виконання завдань тощо. Також є приклад проведення ЄДКІ для здобувачів усіх рівнів освіти за спеціальностями галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Цей іспит є обов'язковим для складання як для здобувачів, які перебувають на території України, **так і для здобувачів, які проживають / тимчасово перебувають за межами України.** Зокрема, у разі перебування здобувача за межами України він (вона) має можливість скласти іспит у визначених центрах сертифікаційного тестування. Наявний досвід необхідно адаптувати для проведення ЄДКІ для здобувачів освіти спеціальності 271, особливо враховуючи специфіку професії моряка.

Відтермінування впровадження атестації для здобувачів освіти за спеціальністю 271 у формі ЄДКІ – це не просто питання іспиту, це питання майбутнього цілого покоління українських моряків, які можуть назавжди втратити зв'язок із рідною країною.

Враховуючи вищевикладене, **ПРМТУ з метою забезпечення безпеки здобувачів освіти**, керуючись статтею 57¹ Закону України «Про освіту» та Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», а також враховуючи ознаки недотримання вимог Порядку атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 497, та Положення про звання осіб командного складу морських суден та порядку їх присвоєння, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1499, **звертається з проханням:**

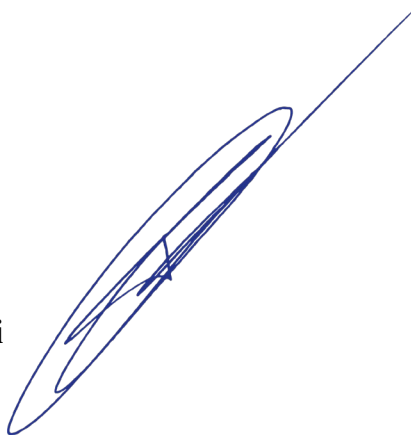
- 1) відкласти запровадження ЄДКІ як обов'язкової складової атестації здобувачів освіти для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт»;
- 2) внести зміни до пункту 1³ постанови Кабінету Міністрів України від

19 травня 2021 року № 497, та установити, що у 2025 та 2026 роках атестація здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та здобувачів ступеня вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальностями галузі знань за спеціальністю 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» здійснюється **без проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту у формі, визначеній закладом освіти.**

Додаток (тільки адресату): на 28 арк.

З повагою,

**Голова ПРМТУ
Віце-Президент Міжнародної
федерації асоціацій морських
капітанів (IFSMA)
Посол Доброї волі ІМО в Україні**

Олег ГРИГОРІЮК